declaratū eſt. ⁊ iō clamat ſanguis xp̄i ad
oēs pctōres vt veniāt ad pniam ⁊ recipi/
ant ꝟtutē et influentiā ei⁹. qꝛ non eſt effu/
ſus niſi ad lauādū pctā. Et iō q̄ ꝯtemnit
ſanguinē xp̄i: et nō vult lauare pctā ſua ī
ſanguine ei⁹ dū viuit in h̄ mūdo: neceſſe
eſt ꝙ dānet̄: et marie xp̄ian⁹. q̄ empt⁹ eſt
ſemel p̄cio ſanguis xp̄i dānabit̄ ſine cōpa
ratione plus q̄ȝ oēs alij. qꝛ ꝯtēnit ſangui/
nē tam p̄cioſum. Quicūqȝ igit̄ vult fuge
re penas eternas et ꝑuenire ad gaudia e/
terna dū adhuc vacat: et in h̄ corꝑe viuit:
et pōt facere pniam: currere dȝ ad ſacr̄m
pnie vt in ꝑpetuū viuat. Conari igit̄ de/
bet hō dū temp⁹ habet: vt expellat de ſe/
ipo et de domo ſua inimicū ſuū capitalē
et mortalē: et inimicum ſui creatoris ⁊ fa
ctoris et omniū creaturaꝝ. ſ. ipm pctm̄:
ne inueniat̄ in eo in morte. qꝛ cū eo iudi/
cabitur ad ignē eternū: et ꝑibit in eternū.
Qualiter pōt hō tolerare in ſuo orto: in
ſua domo: in ſua camera et ī ſuo corpore
inimicū capitalē? Et ſi ibi nō pōt ſuſtine/
re: quō p̄t tūc inimicū ſuū et xp̄i et omīs
creature dei in ſecreto cordis ſui abſcōde
re ꝑ vnū momentū. et nō ſolū tolerare: ſȝ
qđ peius eſt diligere et amare tādiu? Tā/
diu enī hō tenet pctm̄ in corde ſuo: q̄ȝdiu
nō habet ipm odio. Et quō poterit dilige
re peccatū: ꝑ qđ ꝑdit eterna et infinita bo
na: et acq̄rit eterna et infinita tormenta et
mala. ꝑ quod ꝑdit eternū et infinitū gau/
dium: et incurrit eternā triſticiā? Quō p̄t
homo tenere pctm̄ et diligere: ꝓ q̄ oportu
it deū incarnari: et turpiſſima morte mo/
ri? Quō pōt hō ſeipm ſuſtinere eſſe malū
qui non pōt neqȝ vult ſuſtinere alias res
ſuas eſſe malas: neqȝ corruptas: nec ma/
culatas? Quō pōt hō ſuſtinere ſeipm eſſe
malū. qui oēs alias res vult hr̄e bonas.
bonam domū: veſtem bonā: et vxorē bo
nam: et filios bonos? Quō igit̄ non iudi
caretur hō iſte nec ꝯdemnaret̄ iuſte: q̄ cō/
temnit ſanguinē filij dei et ſeipm: et refu/
tat mortē tā amarā xp̄i: ⁊ ꝓ nll'o reputat.
⁊ q̄ dimittit maria bōa et eterna: ⁊ q̄rit vi
lia et trāſitoria: q̄ q̄rit terrena et dimittit
celeſtia. q̄ q̄rit aliena bona ⁊ extranea ⁊ di
mittit ꝓpa bona? Quid enī pei⁹ ſeu tur/
pi⁹ q̄ȝ ꝙ hō q̄. hȝ aiaȝ īmortalē ponat ſpē

ſuā ī re trāſitoria ⁊ mortali ac cōruptibi:
li: et ī re viuēte ꝑ momētū? Cur etiā nō iu
dicaret̄ iſte hō iuſtiſſime: q̄ tātū diligēs ē
⁊ tantū laborat ī rebꝫ extra ſe: ⁊ ē negligē/
tiſſim⁹ intra ſe: ⁊ ſeipm dimittit ꝑire: q̄ re
parat ea q̄ ſt̄ extra ſe: ⁊ q̄ ītra ſe ſt̄ relinq̄t
q̄ pulchre ordinat ea q̄ ſūt extra: et q̄ ſunt
intra dimittit inordiata. q̄ ē diligētiſſim⁹
ad corrigēdū defect⁹ aliaꝝ reꝝ: et diſpōit
oīa recte et ꝑfecte. ſȝ ē negligētiſſim⁹ emē/
dare ꝓprios defect⁹. q̄ vult ꝙ alia oīa red
dant debitū et iuſticiā ei. et ipe ſibimetipi
nō reddit debitū neqȝ iuſticiam. q̄ vult ꝙ
oīa ſibi ꝓficiant et nulla noceāt. ⁊ ipemet
ſibi nō vult ꝓficere ſed nocere: ⁊ ſeipm ꝯti
nue deſtruere. q̄ tantū laborat circa alias
res ꝙ ſeipm negligit. q̄ tantū ſtudet vt ali
as res cognoſcat ꝑfecte: et ſeipȝ nō curat
cog̃ſcere. q̄ ē ſuꝑ oīa alia: ⁊ ꝓpt̄ queȝ facta
ſūt oīa? Cogitet g̃ hō ꝙ ſicut ipe facit d re
bꝫ ſibi ſubiectis. ſ. q̄n̄ ſūt iutiles: turpes ⁊
maculate: ꝙ illas deſtruit ⁊ mittit ī igneȝ
vl' extra domū ⁊ extra viſuȝ. et ſicut hō re
futat oēs res extra ſe: q̄ ſunt viles ⁊ corru
pte. ſic etiā ille q̄ ē ſuꝑ nos: refutabit nos.
ſi fueri⁹ viles turpes ⁊ corrupti. Sic ei ipe
hō vult hr̄e res pulchras: p̄cioſas et ho/
neſtas ꝓ ſe et etiā mūdas ⁊ nō maculatas
deſiderat. ita ille q̄ ē ſuꝑ nos cū ſit nobili/
or: mūdior ⁊ p̄cioſior ſine compatōe: vult
hr̄e ꝓ ſe res p̄cioſas: mūdas ⁊ īmacl'atas.
nā q̄nto aliq̄s ē gl'ioſior ⁊ dignior: tanto
debēt oīa q̄ ipm ꝯcernūt eē gl'ioſiora ⁊ di
gniora. Currat igit̄ hō ad pniam ⁊ lauet
pctā ſua: vt ſit pur⁹: ſincer⁹ ⁊ mūd⁹ ī ꝯſci
entia: quā de⁹ diligit ſuꝑ oēm mūdiciā.
qꝛ ē ſua hītatio: ⁊ timeat futurā ſniaȝ. quā
audiēt illi q̄ erūt īmūdi ⁊ macl'ati. Nā il/
loꝝ hītatio: ꝯuerſatio ⁊ ſocietas erit cū ī/
mūdiſſimis ⁊ deformiſſimis diabol'. q̄rū
aſpect⁹ oēm penā h⁹ mōi ſuꝑat ⁊ excedit
⁊ illi⁹ ꝯuerſatōis nō erit finis.

Quintū ſacr̄m eſt extrema vnctio: et ē
vltimū medicamētū in q̄ dat̄ gr̄a: ꝑ quaȝ
hō de lapſu reꝑatus: exiens de hac vita ⁊
tendens ⁊ trāſiens ad finalē gr̄am hic: et
finalem gloriā in alia vita diſponit̄ ⁊ p̄pa
ratur ad ſanctam ſanitatem et ſpiritualeȝ
vigorem: et etiam deſtruit peccata venia/
lia: et curat infirmitatem et languorem

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſeu debilitatem ſpũalẽ relictã ex peccato:
et alleuiat infirmitatem corꝑalem ſi iſir/
mo expediat. Titulus.ccciij.

Quoniaȝ autẽ

Q nccẽ ẽ hoĩem mori et exire de
hac vita. ꝛ qꝛ aĩa ẽ ordiata fi/
naliter ad eternã gl'iam quã hẽbit aman/
do deũ toto corde: ꝛ adherẽdo ei ꝑ volun
tatẽ total'r: et recedẽdo total'r a malo ꝛ in
ordiato amore. ꝛ qꝛ aĩa exiſtẽs ĩ carne cor
rupta trahit̃ a carne multotiẽs: ꝛ incliat̃
ad eã. qꝛ hȝ viuere cũ ea. et iõ aĩa ğuat̃ ꝛ i/
ficit̃ onerata: et incurrit pctã venialia ve/
lit nolit. et aliq̃lit̃ maculat̃ et impedit̃: ne
total'r poſſit tendere in deũ ꝑ amorẽ. idõ
qꝛ aĩa dȝ trãſire de vno ſtatu ĩ aliũ opor/
tet ꝙ vadat ĩmediate ad deũ vl' ad purga
toriũ. ꝛ iõ ſeq̃tur ꝙ indiget nouo vigore
ad fortiter amãdũ deũ: et ad total'r ſerui
endũ cũ deo ꝑ amorẽ. et iõ indiget noua
grã et adiutorio nouo ad felicit̃ et celerit̃
euolandũ ad deũ ꝑ totalẽ deuotõem ſur
ſum tendẽdo: vt total'r ipa eleuet̃ in deũ.
ꝛ etiã ſi vadat ad ignẽ purgatorij ad pur/
gandũ: indiget vigorari vt facil⁹ ſuſtine
at dolorẽ ignis: donec ſit purgata. Unõ

Duo i/pediunt aiam ne euolet.

duo ſunt q̃ pñt aĩaȝ impedire ꝛ aggraua
re. vt nõ ſit facil'r apta ad volãdũ ad deũ.
Unũ ẽ q̃dam debilitas derelicta ex pctõ.
Q̃uis eni aĩa ſit purgata a pctõ mortali.
attñ remanet q̃dã debilitas ĩ ea: ꝛ q̃dã in
firmitas ſpũal'. ſic̃ in ĩfirmitate corꝑali. q̃
q̃uis ſit curata: adhuc remanet q̃dã debi
bilitas ĩ corꝑe. Aliud ãt qõ aggũat aĩaȝ
ꝛ trahit eã deorſũ: et aliq̃lit̃ retrahit eaȝ a
deo: ẽ pctm̃ veniale. qꝛ oĩs culpa ſiue mor
tal' ſiue venial' elõgat aĩaȝ a deo. ſȝ culpa
mortal' total'r elõgat: ꝛ culpa vẽial' mino
rat ꝛ diminuit amorẽ. Et iõ indiget aĩa vt
nullã culpã ſentiat: vt total'r euolet ad de
um. Et qꝛ ꝑ ſacrã viſibilia dȝ ĩpa aĩa cura
ri: ſatiari ꝛ refici ꝛ recipe grãm: ordiatum

Unctio dat̃ ad ſanãdum ab om̃i macl'a ꝛ debilitate ſpũali

fuit ꝛ inſtitutũ ſacr̃m extreme vnctõis ad
aĩam ꝑficiẽdã ꝛ ſanãdã ab oĩ macl'a et de
bilitate ſpũali: in q̃ fit ei remiſſio oĩs pcti
venial' q̃ ad culpã: ſȝ nõ q̃ ad penã: vt ĩpa
aĩa exonerata a culpis venialibꝫ ꝛ alijs ſe
q̃lis q̃ deꝑmũt aĩam deorſũ veloci⁹: faci/
lius ꝛ expediti⁹ euolet et trãſeat ad celũ: ꝛ
ꝯſeq̃tur ſalutẽ et̃ne iocũditatꝫ. ꝛ h̃ ꝑ deuo
tionẽ leuãtẽ eã ſurſũ: ꝛ ꝑ ꝯuerſionẽ mẽtis
ad deũ. qõ q̃dẽ ſacr̃m fit ꝑ medicamenti
corꝑal' modũ. ſicut ſacr̃m baptiſmi fit ꝑ
modũ ablutõis corꝑis. Sicut ãt in alijs
ſacr̃is ꝑ viſibile ſignificat̃ inuiſibile. ꝑ il/
lud qõ videm⁹ exteri⁹ ſignificat̃ illud inui
ſibile qõ fit interi⁹ ĩ aĩa. ita ꝛ ĩ iſto ſacr̃o.
Uñ in iſto ſacr̃o extremo viſibile qõ fit ꝛ
apparet exteri⁹: eſt vnctio olei cõſecrati ꝑ
modũ medicatõis corꝑal' in ſeptẽ ꝑtibuſ
corꝑis determiatis. ſ. in ocul': in auribꝫ: ĩ
naribꝫ: in manibꝫ: in labijs: in pedibꝫ ꝛ in
lumbis. et h̃ fit ſil' cũ ṽbis deꝑcatiuis. et
dat̃ ſolũ adultis et poſtulãtibꝫ: et ſoluȝ in
ꝑiculo mortꝫ. Et qꝛ in oĩ ſacr̃o viſibile ꝑ
portionat̃ inuiſibili. iõ ꝯſiderandũ eſt q̃li
ter in h̃ ſacr̃o fiat talis ꝓportio. Sicut eĩ
exteri⁹ fit q̃dã medicatio in corꝑe per mo
dũ medicatõis et vnctiõis cũ oleo: qõ eſt
curatiuũ vulnerũ. ita ſignificat̃ ꝙ interi⁹
ĩpa aĩa curat̃ ꝑ grãm dei q̃ ei dat̃: ꝛ inun/
gitur vt facili⁹ tranſeãt ad celũ. Et quia
aĩa ꝯtrahit infirmitates ſpũales in corꝑe
et pctã venialia. et ſpecial'r ꝑ illas ꝑtes ſu
pradictas offendendo deũ in q̃bꝫ ẽ radix
infirmitatis ſpũalis. iõ fit vnctio in illis
ſeptẽ locis ſupradictꝫ: ad ſignificãduȝ ꝙ
ĩpa anĩa diſponit̃ et ꝓparat̃ ꝑ h̃ ſacr̃m ad
plenitudinẽ ſanitatꝫ ꝑ dilectõem et diſcre
tionẽ ꝛ curationẽ oĩm pctõꝝ: q̃ ꝑ illas ſe/
ptem ꝑtes cõmittunt̃. Iteȝ in h̃ ſacr̃o eſt

Quare h̃ ſacr̃m det̃ ĩ q̃n ꝙ ſeſibꝫ

Materia vnctõis

oleũ ſimplex ꝛ nõ mixtũ ſicut ĩ baptiſmo
et ꝯfirmatiõe criſma: ad ſignificanduȝ ꝙ
ſicut oleũ eſt nitidũ et de ſe ſignificat ſani
tatem: ꝙ ꝑ illud ſacr̃m ꝯſcĩa hoĩs fit mũ
da total'r: vt nulla culpa remaneat ĩ ea. et
hoc ꝑ grãȝ que dat̃. Et iõ hic nõ admiſcet̃
balſamũ cũ oleo ſicut in ꝯfirmatõe. qꝛ cõ
firmatio dat̃ ad augmentãdũ ꝛ pugnan/
dum publice: et ad ꝯuerſandũ inter alios
homĩes: vbi req̃ritur odor bone fame: q̃
ſignificat̃ ꝑ baptiſmũ. ſed hic in exitu ſiue
tranſitu ad celũ: ſufficit et req̃ritur niti/
da et mũda ꝯſcĩa: q̃ ſignificat̃ ꝑ oleũ ſim/
plex rõne nitiditatis ſue. ſm̃ quã iudicat
iudex celeſtis. Itẽ ꝑ iſtud ſacr̃m fit cura/
tio a pctis venialibꝫ. ꝛ h̃ ꝑ grãm leuantẽ
aĩam ſurſum ꝑ deuotiõeȝ. ꝛ iõ non datur
paruulis q̃ nõ peccant venialiter. nec pñt

Datur ĩ exitu

Paruul' non dat̃

hr̃e deuotionẽ leuãtẽ ſurſuȝ q̃ curat pctã
venialia. Itẽ etiã qꝛ ĩ iſto ſacr̃o reqrit de
uotio ſurſuȝ leuãs aĩam. iõ nõ dȝ dari ni
ſi poſtulãtibꝫ: q̃ p deuotõeȝ eleuant. Iteȝ
Dat ſol' ĩfirmis. etiã nõ dat niſi infirmis. qꝛ h̃ ſacr̃m non
dat niſi p modũ curatõnis corpalis: q̃ ſi/
gnificat ſpũalem curationẽ. et iõ ſi nõ eẽt
infirmitas corpalis: nõ eẽt correſpondẽ/
tia. Uñ q̃cũis p talẽ inunctõem nõ curet
infirmitas corpalis: nõ eſt ꝓpter h̃ falſũ
ſignum. qꝛ talis vnctio nõ dat ad curati/
onem corpalem: ſed ad ſignificãdũ cura/
tionẽ ſpũalẽ. ita ꝙ ſignificat ꝙ ſicut exte
rius in corpe dat vnctio corpalis ipi cor/
pori exiſtenti infirmo. ita ſil'r dat int⁹ vn
ctio ſpũalis ipi aie exiſtenti infirme. Et
ideo talis curatio ſemp fit q̃ ſignificat. ſȝ
corpalis nõ fit niſi p accidens aliqñ. Uñ
qꝛ iſtud ſacr̃m nõ fit niſi ad eleuãdũ aĩaȝ
ad deum p deuotionẽ: in qua aĩa recipit
Sepi⁹ curat in firmitatẽ corpalem. vigorem: et alleuiat et tranquillat et letifi
catur. et qꝛ aĩa regit corpus. ideo multoti
ens fit repſſio moleſtiaꝝ corpaliũ. qꝛ alle/
uiatis moleſtijs aie: alleuiant ſepe mole
ſtie corpis. Et ideo licet iſtud ſacr̃m non
ſit p̃ncipaliter inſtitutũ ad curatõeȝ infir/
mitatꝫ corporal': ſed peccati venial'. quia
peccatũ mortale eſt magis mors q̃ȝ infir
mitas. et pñia que deſtruit ipm eſt magꝫ
ſuſcitatio q̃ȝ medicatio. attñ p accidens
valet ad curatõem et alleuiatõem infirmi
tatis corporal'. et h̃ tolerãdo q̃dãmõ ani/
mã q̃ regit corp⁹ ipam ſanando: et vigilã
do ĩ bono: et exorando ĩ malo. ⁊ h̃ fit qñ
infirmo magꝫ expedit viuere ad cumulã/
dum magꝫ merita. Sicut eñ ſpũs triſtꝫ
exiccat et ↄſumit corp⁹. ita aĩa leta viuifi
Dñã int ↄfirmatõeȝ ⁊ extremam vnctõeȝ. cat corpus: et releuat a doloribꝫ ſuis. Et
ſic appareret magna dñã inter iſtud ſacr̃m
et ↄfirmatõem: q̃ fit ſil'r p vnctõem. qꝛ cõ
firmatio p̃parat et diſponit aĩam ad me/
lius agonizandũ et pugnãdũ ↄ hoſtes vi
ſibiles. ſed extrema vnctio ad celeri⁹ trãſe
undũ: ad volandũ ad celũ: ⁊ ad regnũ ce
loꝝ. licet etiã diſponat aĩam ad forti⁹ reſi
ſtendũ ↄtra inimicos ſpũales et ĩuiſibi/
les. ſ. diabolos. Itẽ etiã qꝛ ↄfirmatio ↄfi
citur ĩ baptiſmo: ſed iſtud ĩ ſolo oleo Itẽ
etiã qꝛ ĩ forma v̄boꝝ ẽ dñtia. Nã ſacr̃m
ↄfirmatõis fit cum v̄bis indicatiuis: ſed
iſtud cũ v̄bis depcatiuis. et p h̃ etiaȝ dif
fert ab alijs ſacramentꝫ p̄cedentibꝫ q̃ fiũt
in forma indicatiua. Unde in iſto ſacra/
mento magꝫ ↄuenit v̄bis depcatiuis vti
In extrẽa vnctiõe vtimur verbis depcatiuis. q̃ȝ indicatiuis ꝓpter multa. Primo qꝛ ſu
ſcipiens hoc ſacramentũ eſt deſtitut⁹ p/
prijs viribꝫ. q̃re indiget ſubleuari p depre
catõem. Scdo qꝛ aĩa curatur p deuoti
onem et eleuatõem ſurſuȝ ad ſpũalia que
eſt ꝓpria curatio pcti venial' qð deorſuȝ
trahit. et ideo qꝛ illud qð ſupra oĩa exci
tat aĩam ad hoc eſt depcatio et orõ. iõ cõ/
uenit modus depcatiuus Tertio qꝛ h̃ ſa
cramentũ dat recedẽtibus ab alijs xpia/
nis: et ĩ man⁹ ſolius dei reqeſcũt. vñ deo
aĩa cõmendat p depcatõem: et ipa ei com
mittit. Quãuis aũt ad ſacr̃m nõ det ĩ mo
do indicatiuo ſȝ depcatiuo. tñ de ſe hȝ cer
titudinẽ. ita ꝙ ſp ↄfert qð ſignificat p ta
le ſacr̃m et p illa v̄ba depcatiua: niſi fue/
rit impedimẽtũ ex pte recipiẽtis. ⁊ hoc ſi
habeat fictõem ĩ ſe et nõ credat. Itẽ etiaȝ
differẽtia. qꝛ ↄfirmatio fit in fronte. iſtud
fit ĩ ſeptẽ ptibꝫ corpis. Itẽ dñtia. qꝛ ↄfir
matio fit tpe ſanitatꝫ. hoc aũt fit ĩ tpe ĩfir
mitatꝫ. Iteȝ ↄfirmatio nõ ſolũ dat adul
tis: ſed etiam paruulis. extrema auteȝ vn
ctio ſolum datur adultis.

Sextũ ſacr̃m eſt ordo p qð dat et cõ/
mittitur pſonis certꝫ autoritas ſpũalis et
ptãs intellectual' indelibil' et pmanẽs di
ſpenſandi et miſtrandi ſacr̃a ſalutꝫ noie ⁊
vice xpi omibꝫ hominibus.

Titulus.ccciiij.

Q Woniaȝ autẽ
dictũ eſt de q̃nqꝫ ſacramentꝫ:
q̃ ſunt ordĩata ad dandũ vitã
ſpũaleȝ oibꝫ lapſis et pditꝫ ac mortuis. ⁊
oñſuȝ ẽ q̃lit baptiſm⁹ regenerat ⁊ releuat
a p̃mo lapſu. confirmatio corroborat ad
pugnã. eucbariſtia nutrit. pñia iteꝝ rele/
uat a ſcdo lapſu ſi ↄtingat. extrẽa vnctio
purgat totalit a pctis venialibꝫ: et ſatiat ⁊
vigorat: et p̃parat: vt hõ ſit aptus ire ad
regnum celoꝝ. et ſic iſta q̃nqꝫ ſacr̃a ſũt ne
ceſſaria cuilibet homini vt recipiat ipa. ſi
vult ſaluari. vl' ſaltẽ aliq̃ ſũt nccãria oĩno
aliq̃ ↄuenictia et vtilia et non ſp nccãria.
Sicut aũt iſta ſacramenta ſũt neceſſaria

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf